

VAPAAEHTOINEN PELASTUSPALVELU

Poliisin ja Vapepan yhteistyö

Henri Virta

Roosa Ärväs

Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (Vapepa)

53 jäsenjärjestöä
100 paikallistoimikuntaa
18 000 vapaaehtoista toimijaa

Vapaaehtoista pelastuspalvelua koordinoivat:

MERIPELASTUSSEURA
SJÖRÄDDNINGSSÄLLSKAPET

Punainen Risti

Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (Vapepa)

- Etsijät ovat vapaaehtoisia.
- Etsijät ovat motivoituneita auttamaan ja pitävät tekemäänsä työtä tärkeänä.
- Vapepan tarjoama koulutus on laadukasta ja aktiivista.
 - Taajama- ja maastoetsintä
 - Ajoneuvoetsintä
 - Viestikurssi
 - Ensiapu
- Hälytysryhmään kuuluvat ovat koulutettuja ja osaavia.
- Vaativimpiin etsintöihin pääsevät vain kokeneimmat etsijät.

Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (Vapepa)

- VALTAKUNNALLISESTI
 - Vuonna 2016 hälytyksiä maalla 359 kpl
 - 1/3 hälytyksistä etsintä tehtäviä
- ITÄ-UUDENMAAN POLIISILAITOKSEN ALUEELLA
 - Yhteistyö on aktiivista
 - Molemmin puolin tyytyväisiä
 - Hyvä yhteisymmärrys ja luottamus
 - Yhteisiä harjoituksia ja koulutuksia

Suomen Pelastuskoiraliitto ry

- Osa Vapepan toimintaa.
- Tarkoituksena on tuottaa koulutettuja ja toimintaan testattuja pelastuskoirakkoja viranomaisten avuksi kadonneiden etsintään.
- Hälytysvalmiudessa 24/7 vuoden ympäri.
 - Hälyttäminen tapahtuu Vapepan kautta.
- Koiria on koulutettu jälki-, haju-, raunio- sekä tunnistusetsintään.

Pelastuskoirat

- Pelastuskoirakon täytyy läpäistä käyttöönottotarkastus viranomaiskäyttöön ennen kun se voi osallistua hälytystehtäville.
- Koiran on myös pitänyt suorittaa hyväksytysti loppukoe toisesta maastolajista (haku/jälki) sekä vähintään perustason koe toisesta.
- Ohjaajalla tulee olla käytynä etsintä- ja ensiapu 1 –kurssi, osattava käyttää viestintävälineitä sekä omattava suunnistustaitoa.
- Suomen pelastuskoiraliiton nettisivuilta voi tarkastaa saatavilla olevat pelastuskoirakot ja heidän koehistoriansa.

Vapepan käytettävyys

- Liikenteenohjaus.
- Evakuointi.
- Poliisin eristämän alueen vartiointi.
- Ensihuolto (vapepa pystyy järjestämään tilapäismajoitusta, esim. asuntoinsa menettäneille).
- Muonitus (esim. pitkittyneellä tehtävällä).
- Henkinen apu uhrille onnettomuuksien jälkeen.
- Myös muunlainen tuki neuvoteltavissa Vapepa-johtajan kanssa.

Vapepan hälyttäminen hätäetsinnälle

- Vapaaehtoisilla oma hälytysjärjestelmä (OHTO).
- Etsijät paikalla keskimäärin 1-2h hälytyksestä riippuen etsintäkohteesta.
- Valmiudet mm. taajama- ja maastoetsintään, ajoneuvoetsintään, drone-etsintään.
- Vapepa-johtaja organisoii ja johtaa omat etsijänsä.
- Poliisi vastaa aina etsintäkokonaisuuden johtamisesta.

Vapepan hälyttäminen tutkinnalliseen etsintään

- Yleensä kiireittämiä ja suunniteltu etukäteen.
- Vapepa-johtaja voi hankkia tehtävän vaatimat kartat yms. sekä lohkoa etsintäaluetta ennen tehtävän alkua.
- Isompi resurssi saatavissa.
- Kuolleen henkilön etsintään saatavissa mm. Vapepa-sukeltajia.

Ennakkohälytys

- VAPEPA -VALMIUSPÄIVYSTÄJÄ, Puhelin: 020 311 200
- Tulisi tehdä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
- Nopeuttaa vapaaehtoisten etsintäpaikalle saapumista.
- Ei vielä kustannuksia laitokselle.
- Vapepa-johtaja voi aloittaa etsinnän valmistelun.
 - Mm. valmistelemalla etsintälohkoja.

Esimerkki etsinnän kustannuksista v. 2010-2015

	VALTAKUNNALLISESTI	ITÄ-UUDENMAAN POLIISILAITOS ALUE
Etsintöjä	1064 kpl	148 kpl
Keskiarvo työtunnit etsinnällä	109 h	43 h
Tuntia per etsijä	4 h	2,3 h
Kustannus etsijää kohden	5,36 € / h	15 € / h

Lähde: Poliisin ja vapaaehtoisen pelastuspalvelun yhteistoiminta ja sen kustannukset 2010–2015
(Henri Rikander 2016)

Kustannukset konstaapelin hälyttämisestä

- Vapaalta hätäetsinnälle hälytettävälle konstaapelille korvaus maksetaan ylityönä.
- Vapaalta hälytettäessä konstaapelille maksetaan myös hälytysraha.
- Laskennallinen omakustannehinta konstaapelin hälyttämisestä on n. 70 €/h.
- Kustannukset verrattuna vapaaehtoisten hälyttämiseen ovat moninkertaiset.
 - Vapaaehtoisen etsijän käyttäminen maksaa Itä-Uudenmaan poliisilaitokselle n. 15 €/h per henkilö.

Poliisin rooli etsinnällä

- Johtaa etsintää olemalla paikan päällä. Tämä lisää luottamusta ja antaa kuvan, että poliisi arvostaa etsijöiden antamaa panosta.
- Vastaa tiedottamisesta, vapaaehtoisilla vaitiolovelvollisuus.
 - Vapaaehtoisille kerrotaan kuitenkin vain etsinnän kannalta oleelliset tiedot.
- Viestintä tulisi tapahtua Tilanne 1 ja Vapepa-johtajan välillä, ei yksittäisten Vapepa ryhmien tai henkilöiden kesken. Tiedon kulkeminen laadukkaasti ensi arvoisen tärkeää.
- Isommissa useiden toimijoiden etsinnöissä on mahdollista perustaa esikunta parantamaan tiedon kulkua.
- Poliisin sisäistä viestintää on hyvä hoitaa Poke-blogin kautta, jolloin viestejä voi tarkastella myös jälkikäteen.

Poliisin rooli etsinnällä

- Poliisin tulisi keskittyä omaisten puhuttamiseen ja etsinnän tutkinnalliseen toimintaan, mikäli resurssit antavat siihen mahdollisuuden.
- Vapaaehtoisia tulisi ohjeistaa siltä varalta, että kadonnut löytyy kuolleen tai tapaukseen liittyy rikos.
 - Esim. rikospaikan sotkemista tulisi välttää.
- Loppupalaute vapaaehtoisille
 - Kiitossanat, rakentavaa ja kannustavaa palautetta
- Riittävät ja laadukkaat kirjaukset Vapepa-neukkariin etsinnän päätyttyä.

Vapepa-johtajan rooli

- Johtajan toiminta mahdollistaa poliisien resurssien käytön muuhun päivittäiseen työhön.
- Raportoi etsintää johtavalle poliisimiehelle.
- Ohjeistaa ja ohjaa vapaaehtoisia.
- Pitää kirjaa paikalle tulevista ja paikalta poistuvista vapaaehtoisista.
- Huolehtii, että vapaaehtoiset suoriutuvat etsinnästä, heidän jaksamisesta ja tauotuksista.
- Etsinnän päättymisen jälkeen varmistaa, että kaikki saavat tiedon päättymisestä ja heidän poistumisaikansa kirjataan.
- Vapepa-johtajan asiantuntemusta kannattaa käyttää hyväkseen mm. etsinnän suunnittelussa.
 - Usein enemmän kokemusta etsintätilanteista kuin johtajaksi määräytyneellä poliisilla.

Itä-Uudenmaan poliisilaitos

OHJE → Projektit-kansio → kenttätoiminta → KADONNEEN HENKILÖN ETSINTÄ

- MSO-koulutetun konstaapelin hälytysohje:

"Kadonneiden etsintätehtävillä on ensisijaisesti pyrittävä käyttämään joko omalla tai toisella kenttäjohtoalueella työvuorossa olevaa MSO -koulutettua (Managing search operations) poliisimiestä"

- Ohje poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminnasta:
 - Sisältää mm. tärkeät ensitoimet etsinnän alkuvaiheessa

POHAn ohjeet

- Löytyvät
 - Sinetti → Valtakunnallinen sisältö → Ohjeet ja määräykset:
- Poliisihallitus 2013: Kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta. Ohje 2020/2013/3057. **Tärkeää tietoa mm. etsinnän ensitoimista.**
- Poliisihallitus 2019: Poliisin ja Vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminta. POL-2018-49982.
- Poliisihallitus 2015: Sopimus poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminnasta. Sopimus POL-2015-14615.

Poimintoja POHA:n ohjeista

- Päätöksen vapaaehtoisjärjestön käyttämisestä etsintätehtävässä tekee etsintää johtava poliisimies ja muussa avustustehtävässä päällystään kuuluva poliisimies (PolL 9 luvun 4 §).
- Poliisilaki antaa poliisimiestä avustavalle oikeuden poliisimiehen ohjeiden mukaisesti suorittaa sellaisia yleisen järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä toimenpiteitä, jotka poliisimies toimivaltansa rajoissa osoittaa (PolL 9 luvun 5 §).
- Tehokkaan ja nopean etsinnän käynnistämiseksi annetaan muille viranomaisille ja vapaaehtoisille välittömästi ennakoilmoitus etsintään varautumisesta. (POHA ohje: Kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta)

Lähteet

- Ahlstedt, Anne-Maria & Koistinen-Karhu, Tuija & Korhonen, Maria & Liukkonen, Miia 2018: Vapaaehtoistoiminnan merkitys tekijälleen “Jos ihmiset tietäis, miten hauskaa tämä on, meitä ois paljon enemmän”. Lahden ammattikorkeakoulu, Sosionomi (AMK).
Opinnäytetyö. www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/153839/Ahlstedt_Anne-Maria.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Koivunen, Jani 2017: Raportti Vapepa-neukkari -projektista. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/126230/ON_Koivunen.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Niemelä, Juha 2009: Kadonneen henkilön maastoetsinnän operatiivinen johtaminen. Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisipäällystön tutkinto 13. A-osan opinnäytetyö.
- Poliisihallitus 2013: Kadonneen henkilön etsintä ja poliisitutkinta. Ohje 2020/2013/3057.
- Poliisihallitus 2019: Poliisin ja Vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminta. POL-2018-49982.
- Poliisihallitus 2015: Sopimus poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminnasta. Sopimus POL-2015-14615.
- Rikander, Henri 2016: Poliisin ja vapaaehtoisen pelastuspalvelun yhteistoiminta ja sen kustannukset 2010-2015. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 11/2016. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu. Luettavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121674/Katsauksia_11.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Suomen pelastuskoiraliiton internet-sivut: <https://www.pelastuskoiraliitto.fi/>
- Suomen pelastuskoiraliiton vuosikertomus 2017. Luettavissa: <https://www.pelastuskoiraliitto.fi/wp-content/uploads/2018/06/Vuosikertomus-2017-SPeKL.pdf>
- Vapaaehtoisen pelastuspalvelun internet-sivut: <https://vapepa.fi/>
- Vapepan vuosikertomus 2016. Luettavissa: <https://vapepa.fi/wp-content/uploads/2017/04/20170330-Vapepan-toimintakertomus-2016-final.pdf>
- Opinnäytetyöhön tehdyt haastattelut

Kiitos